

Poročilo

Delavnica Dovolj za vse: Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri v Mestni občini Nova Gorica

15. 11. 2016, 17:00–19:00

Točka, Zveza kulturnih društev, Nova Gorica

Prisotni: lista prisotnosti

Delavnica je bila izvedena po predhodno dogovorjenem programu in v celoti namenjena pripravi treh projektov skupnostnega upravljanja z življenjskimi viri. Projekti skupnostnega upravljanja so bili v MO Nova Gorica prepoznani kot priložnost za izboljšanje kakovosti bivanja in za zagon programov urbane preнове, zato so bili na delavnico posebej vabljeni prebivalci stanovanjske soseske ob Cankarjevi in Gradnikovi ulici, lokalne nevladne organizacije ter druga zainteresirana javnost.

Na delavnici je sodelovalo 36 registriranih udeležencev, prebivalcev, predstavnikov nevladnih organizacij, občine in krajevne skupnosti. Delavnica je predstavljala tudi priložnost, da so zbrani razmišljali o tem, kako bi izboljšali kakovost življenja v soseski in s katerimi dejavnostmi bi aktivirali, povezali in združili lokalno skupnost.

Zbrane je na začetku pozdravila podžupanja Ana Zavrtanik Ugrin, projekt Skupnostnega upravljanja z življenjskimi viri je v imenu projektne skupine predstavil Tomislav Tkalec (Focus), namen delavnice in potek dela pa je predstavil Marko Peterlin (IPoP), ki je dogodek tudi vodil.

Na delavnici so nato udeleženci s pomočjo metode svetovne kavarne razpravljali o šestih predlogih projektov skupnostne prakse, ki jih je projektna skupina oblikovala kot potencialno zanimive za zagon skupnostnih praks upravljanja v MO Nova Gorica na osnovi predhodne analize in razprav s predstavniki občine in projektnimi sodelavci občine:

- 1- skupnostni prostor soseske
- 2- prenova javnih prostorov
- 3- pešbus in bicivlak
- 4- tržnica in prevzemno mesto za zabožčke
- 5- skupnostna delavnica
- 6- sončna elektrarna.

Udeleženci so delali zbrani v prostoru okrog šestih omizij pri katerih so s pomočjo vodje omizja dobili informacije o posamezni projektni ideji ter nato razpravljali o treh vprašanjih:

- ali obstaja v lokalnem okolju zanimanje/potreba za projektno idejo
- kdo so možni izvajalci, lokalni akterji
- ali in kako je predlog izvedljiv.

Po prvem krogu razprav so se udeleženci premaknili k drugim omizjem in tako imeli možnost sodelovati v razpravi o treh projektih po lastni izbiri. Razpravam po omizjih so sledili predstavitve ugotovitev o posameznih projektnih predlogih ter razprava in glasovanje udeležencev o izbiri predlogov za nadaljnjo obravnavo. Na koncu poročila so zbrana poročila o razpravah na vseh šestih omizjih.

V razpravi je bilo izpostavljeno:

- da so udeleženci v skupnostnem prostoru prepoznali idejo, ki je aktualna za vse generacije in lahko pomembno izboljša kakovost bivanja ter povezanost prebivalcev in se ne podvaja z obstoječimi dejavnostmi v mestu;
- da so udeleženci večinoma govorili o notranjem skupnem prostoru, a hkrati izražali tudi možnosti za skupnostne prakse v odprtem prostoru;
- da je projektne predloge mogoče med seboj povezati: prenova javnega prostora se lahko povezuje z delovanjem skupnostnega prostora; prav tako oskrba z lokalno hrano ali skupnostna delavnica;
- da je pri skupnostnem prostoru ključna tema, kje je prostor – udeleženci predlagajo, da se morda izdelata hitro evidenco praznih prostorov v območju;
- da je prenova javnega prostora v soseski potrebna in se zdi udeležencem zanimiva za skupnostno izvajanje;
- aktivna pot v šolo je pomembna in izvedljiva; za izvedbo programa je ključna šola v povezavi z različnimi akterji, tudi z občino in nevladnimi organizacijami in prostovoljci;
- da je tržnica ali prevzemno mesto morda manj aktualna, ker je javna tržnica blizu območja;
- da je dobava hrane v območju aktualna predvsem za starejše, ker ni liftov v blokih;
- da stopnja ozaveščenosti o ekološko pridelani zelenjavi še ni zelo visoka in bi bilo treba za zagon lokalne distribucije ekološko pridelane hrane v območju še veliko narediti;
- da bi bila skupnostna delavnica potrebna, čeprav udeleženci vidijo veliko problemov za delovanje: od zanesljivosti do zaupanja;
- predlog sončne elektrarne se morda nekoliko razlikuje od drugih predlogov – navezuje se na izbrano »skupnost istomislečih«;
- ideja sončne elektrarne ima velik potencial za kapitalizacijo;
- možna lokacija za sončno elektrarno je lahko streha javne ustanove ali morda garaže;
- da je škoda, da se delavnice ni udeležilo več prebivalcev in morda bi lahko predstavili ideje na hišnih svetih – predstavniki hišnih svetov/zgradb so lahko sogovorniki za razvoj projektnih idej.

Po koncu razprave je vsak udeleženec prejel glasovalni listič in lahko predlagal tri projekte v ožji izbor za nadaljnjo obravnavo. Glasovanje na delavnici je pokazalo naslednjo delitev naklonjenosti udeležencev projektnim predlogom:

1. Skupnostni prostor - 20
2. Prenova javnih prostorov - 23
3. Aktivna pot v šolo s Pešbusom in Bicivlakom - 17
4. Tržnica in/ali prevzemno mesto za zaboječke - 10
5. Skupnostna delavnica - 12
6. Sončna elektrarna - 13

Na koncu so bili udeleženci seznanjeni, da bo končni izbor projektov za nadaljnjo obravnavo potekal v sodelovanju med predstavniki občine in izvajalci projekta ter dobili tudi zagotovilo, da bodo o razvoju projektnih idej seznanjeni.

1 Skupnostni prostor

Ali je zanimanje/potreba?

Udeleženci so ugotavljali, da bi bilo zelo dobrodošlo, če bi obstajal v soseski nek skupni prostor v katerem bi se lahko neobvezno srečevali in družili, se med sabo bolje spoznali in bi si lahko tudi na različne načine pomagali. Omenjali so skupno branje, ročna dela, pomoč pri popravilih, pitje kave, izmenjavo znanja, možnost druženja, tudi skupnega urejanja okolice blokov in družabne dogodke kot so plesi. Strinjali so se, da je življenje lahko mnogo lažje, če imaš možnost, da nekje neobvezno srečaš druge ljudi in si del skupnosti.

Z nostalgijo so se spominjali, kako so se včasih med sabo bolje poznali in se več neformalno družili, organizirali skupne piknike in podobno. Menili so, da je dobro, če v svojem stanovanjskem okolju »veš na koga se obrniti« in »kje lahko dobiš pomoč« če jo potrebuješ ter tudi, da lahko »še kaj pametnega narediš« in »komu pomagaš«. Poudarili so, da tak prostor potrebujejo vsi prebivalci, mladi in starejši, družine in upokojenci ter tudi aktivni prebivalci, ki morda nimajo časa za redne organizirane prostočasne dejavnosti. Tak prostor bi bil zelo koristen za družine z otroci in za družine s starejšimi, ki zavračajo obisk dnevno varstvenih centrov, pa tudi za mlade, ki zelo pogrešajo prostore za druženje izven doma in šole.

Opozorili so, da bi moral skupni prostor delovati drugače kot medgeneracijski center v katerem je veliko zanimivih programov, a so organizirani po določenem urniku in se jih je treba redno udeleževati. Skupnostni prostor bi moral biti na razpolago dopoldan in popoldan in ponujati predvsem možnost, da »dobiš stik z drugimi«.

Udeleženci so tudi menili, da bi se vsaj občasno morale dejavnosti iz prostora - objekta razširiti tudi na odprte površine soseske, kjer je veliko možnosti za različne skupne dejavnosti.

Kdo so možni izvajalci, lokalni akterji?

Zanimanje za zagon in vodenje dejavnosti v stanovanjskem območju Cankarjeve in Gradnikove je konkretno izrazil predstavnik Društva slepih in slabovidnih.

Drugih organiziranih izvajalcev udeleženci niso prepoznali, so se pa strinjali, da bi se med prebivalci verjetno hitro našli bolj zainteresirani, ki bi bili pripravljeni več časa posvetiti tako urejanju kot delovanju prostora in posameznim dejavnostim.

Zanimanje za razvoj programa je načeloma tudi na strani krajevne skupnosti. Vključijo pa se v organizacijo po izbiri objekta lahko tudi upravljavci.

Ali je predlog izvedljiv?

Največji izziv predloga je pridobiti ustrezen prostor.

Udeleženci so omenjali različne možne lokacije:

- medgeneracijski center (že deluje, je zelo zaseden – na razpolago le dopoldan, ni posebno velik)
- neki skupni prostori naj bi bili predvideni v preteklosti v pritličju enega od blokov ob Cankarjevi cesti
- Ledinska šola
- prazni poslovni prostori v območju (npr. Peko na Bevkovem trgu, restavracija Triglav)
- »Točka«, kjer deluje Zveza kulturnih društev (praktično je že zelo zasedeno in ne nujno najbolj primerno).

Podan je bil tudi predlog, da bi se s pomočjo upravnikov in občine izdelalo evidenco praznih in potencialno zanimivih prostorov v območju.

2 Prenova javnih prostorov soseske

Ali je zanimanje/potreba?

Udeleženci so opozorili, da se je v zadnjih 30 letih v naselju življenje precej spremenilo. Včasih so se otroci veliko igrali sami zunaj, zdaj pa starši bolj nadzorujejo in zaradi varnosti omejujejo to gibanje. Igrišča je treba vzdrževati in otrokom ponuditi orodja za kreiranje igre - vključiti primarne elemente (les), peskovnike pa se lahko funkcionalno zagradi (npr. z mrežo, tako, da je na zunanji strani klop). Letos sta bila urejena dva gola (uredil svetnik Rošič Simon), kar je bilo že dobro sprejeto, veliko je bilo igre (je pa to povzročilo koncentracijo hrupa na enem mestu, kar je lahko moteče za okoliške prebivalce). Najstniki se veliko zadržujejo zunaj, ampak nimajo ustreznih sedišč, ležalnikov, zato uporabljajo otroška igrišča, kar pa ni primerno. Vse navedeno kaže na to, da potrebe po dobrih javnih prostorih so. Tudi stanovalci blokov pričakujejo, da imajo svoje skupne zunanje prostore druženja (vsak blok posebej ali nekaj blokov skupaj).

Nova Gorica ima veliko zelenih površin, ki pa nimajo funkcij in niso ovrednotene, ni celostnega načrta osmišljanja javnih površin. Skupni prostori morajo bi prostor za preživljanje prostega časa najstnikov, srečevanja generacij in prostor socialne integracije (tudi prostor kulturnih dejavnosti, prisotno je srbsko, makedonsko društvo – povezati je treba notranji prostor »kulturnega doma« z zunanjim prostorom), ponuditi je treba raznolikost programov (večnamenski park). Zelene površine morajo imeti dovolj klopi, ležalnikov, sence, paviljonov (za zaščito pred soncem in dežjem), predvsem pa morajo biti tudi uporabne (brez pasjih iztrebkov).

Kdo so možni izvajalci, lokalni akterji?

Krajevna skupnost ima interes in čuti kot svojo nalogo, da spodbudi proces prenove zelenih površin (predsednik KS-prebivalec), Društvo arhitektov je prav tako pripravljeno sodelovati z idejami. Udeleženci so menili, da je v vsakem bloku kdo, ki je zainteresiran za skupno delo (javil se je Srečko Čebren, občinski svetnik Rosič Simon je že izkazal interes s postavitvijo golov). Zadovoljstvo prebivalcev bo večje, če bodo videli, da se stvari premikajo, pri čemer je pomemben dejavnik, da prebivalci vidijo, da se tisto, kar bodo (ob podporo občine) ustvarili, tudi uporablja in vzdržuje; pri tem se zavedajo, da večja raba dviguje kulturo odnosa do prostora in zmanjšuje deviacije (iztrebki, vandalizem).

Ali je predlog izvedljiv?

Predlog je izvedljiv, potenciali za aktivnosti v smeri posegov za večjo in bolj smiselno uporabnost zelenih površin so, vendar je potrebno, da so te aktivnosti »upravljane« - tu je pomembna vloga Krajevne skupnosti, ki to vlogo tudi prepoznava.

3 Aktivna pot v šolo s pešbusom in bicivlakom

Ali je zanimanje/potreba?

Udeleženci ugotavljajo, da potreba po spodbujanju aktivne poti v šolo je. Prepoznavajo, da je naselje prepolno avtomobilov, da so otroci premalo zunaj, da je dostavljanje otrok do vrat nesmiselno. Vsi se z veseljem spominjajo svoje poti v šolo, ki je bila priložnost za telesno aktivnost, predvsem pa zabavo in druženje z vrstniki. Čeprav je bila včasih pot v šolo daljša, so hodili peš.

Iz pilotnega projekta, ki je tekel spomladi, izhajajo pozitivne izkušnje. Otroci so bili zelo zadovoljni, krepil se je njihov občutek odgovornosti in samozavesti.

Udeleženci so ugotavljali, da je samostojna pot v šolo pomembna tudi za osamosvajanje otrok.

Kdo so možni izvajalci, lokalni akterji?

Najpomembnejši akter je šola, ki mora prevzeti pobudo in zadevo poganjati naprej.

Možni drugi izvajalci, zlasti v smislu spremljevalcev, so starejši, bodisi organizacije, kot so društva upokoјencev, Društvo Šola zdravja ali posamezniki – zainteresirani prebivalci naselja ali konkretni stari starši otrok.

Društvo Šola zdravja, ki je sodelovali pri izvajanju pilotnega projekta, lahko služi kot zgled drugim skupinam, organizacijam starejših ali posameznikom.

Udeleženci so izpostavili, da je v naselju veliko starejših, ki so še vitalni in bi bili morda pripravljeni svoje dnevne sprehode organizirati tako, da bi istočasno v šolo pospremili skupino otrok.

Udeleženci so odprli tudi možnost, da so spremljevalci drugi prostovoljci ali morda zaposleni preko javnih del.

Dvomijo o tem, da bi spremljevalci lahko bili starši.

Ali je predlog izvedljiv?

Največji zalogaj je organizacija oziroma pripravljalni del, ki bi ga morala prevzeti šola (zbiranje prijav, organizacija poti, angažiranje spremljevalcev). Pomembno je tudi, da šola spodbudi starše, pridobi njihovo podporo in pri njih vzbudi zaupanje.

Udeleženci izpostavljajo, da so fizična struktura soseske, število prebivalcev in gostota prebivalcev idealni za izvedbo spremljane aktivne poti v šolo.

Pomisleki glede izvedljivosti so bili naslednji: kaj to pomeni v smislu časa (ali morajo otroci od doma prej?), nekaj otrok se vozi v šolo drugam, kako je z zaupanjem in odgovornostjo.

Udeleženci so predlagali, da se izvede najprej na manjšem območju za testno obdobje in se potem širi, podaljšuje, da se postopoma gradi zaupanje in poznavanje aktivnosti. Eden od udeležencev je predlagal, da se vključi policijo (prav tako zaradi zaupanja), ki otrokom in spremljevalcem razloži, kje so nevarne točke, kje je varna pot itd. Pot naj se naveže na mrežo varnih poti v šolo. Predlagali so tudi, da se spremstvo organizira samo na določenih točkah, na primer pri prehodih čez cesto.

Nekateri starši bi si spremljanje želeli tudi do interesnih dejavnosti, to menda staršem pobere še več energije.

Udeleženci so izpostavili tudi, da mora občina prakso podpreti z drugimi ukrepi, če hoče dolgoročne učinke, v smislu omejitve parkiranja in ustavljanja pred šolami itd. Ravno kar se pripravlja Celostna prometna strategija, ki naj bi vsebovala takšne ukrepe.

4 Tržnica in prevzemno mesto za zabožčke

Ali je zanimanje/potreba?

V Novi Gorici deluje centralna tržnica, ki je 5 minut hoje oddaljena od Cankarjevega naselja. Ponudba lokalnih pridelkov je tam OK, ponujajo jih tudi nakupovalni centri (npr. Mercator). Prebivalci pogrešajo pokrito tržnico, kjer bi lahko bila ponudba še širša (mesnine, testenine ipd.). Slaba stran centralne tržnice je neprilagojenost njenega delovnega časa potrebam prebivalcev, saj med tednom deluje samo dopoldne, kar je za zaposlene neuporabno, tako da lahko nakupujejo na tržnici samo ob sobotah dopoldne.

Mnenje udeležencev je bilo, da bi morebitna tržnica v naselju morala zapolniti to vrzel – se prilagoditi potrebam stanovalcev glede delovnega časa, tudi izbire najprimernejše lokacije.

Ponudbo bi bilo potrebno dopolniti z dostavo pridelkov v stanovanja, saj je v naselju veliko starejših ljudi, ki sploh ne grejo iz stanovanja, ker v blokih ni dvigal.

Tržnica v naselju nikakor ne bi smela konkurirati centralni tržnici.

Ponudba zabožčkov v Novi Gorici že obstaja, tudi ponudba »nakupujmo skupaj«. Omejena je na uporabnike interneta, kar jo naredi omejeno primerno za starejše prebivalstvo, ki tudi ni naklonjeno novotarijam.

Tržnica bi lahko bila tudi prostor dogovarjanja o menjavi hrane v zameno za pomoč na kmetiji.

Tržnica bi lahko bila »tržnica vsega« - tudi prostor za izmenjave oblačil ipd.

Kdo so možni izvajalci, lokalni akterji?

Za zagon programa je potrebna sistemska podpora (občina) in vztrajnost, da se izvorna ideja lahko prilagodi in prime v lokalnem okolju. Udeleženci niso identificirali avtomatičnega izvajalca programa, lokalnega koordinatorja naj bi podpirala občina. Našteli so naslednje možne obstoječe akterje: krajevna skupnost, Medgeneracijski center, Društvo humanistov, Mladinski center; pregledati organizacije, ki črpajo občinska sredstva za delovanje civilnodružbenih organizacij.

Ali je predlog izvedljiv?

Udeleženci so menili, da je v naselju potrebno ozaveščanje o pomenu oskrbe z ekološko, lokalno pridelano hrano.

5 Skupnostna delavnica

Ali je zanimanje/potreba?

Udeleženci so potrdili, da za predlog obstajata tako zanimanje kot potreba. Prepoznavajo, da bi tak projekt naslovil ključno oviro, ki jo izpostavljajo, tj. individualizem, saj bi taka delavnica prispevala h krepitvi zaupanja med ljudmi, poleg tega pa tudi pomembno pripomogla k medgeneracijskem sodelovanju. Ugotavljali so, da je tak skupen prostor lahko pomemben za krepitev vezi med prebivalci soseske. Taka delavnica naj bo odprta, vključujoča, transparentna.

Kdo so možni izvajalci, lokalni akterji?

Udeleženci niso izpostavili nobenega zelo jasnega akterja. So pa bili mnenja, da tak projekt potrebuje nekoga, ki potegne in da je gotovo v vsakem bloku več kot eden tak, ki lahko potegne.

Sicer so bile omenjene organizacije, ki se delno ukvarjajo s podobnimi temami: izmenjevalnica oblačil, prostor bivše kolesarnice, kjer zbirajo obleke in potekajo izmenjave otroških reči (št. bloka 9, »mama od Roškota«), krajevna skupnost je na enem koncu CN postavila stojalo za popravilo koles, Medgeneracijski center (pod okriljem doma upokojencev), obrtniki, ki sodelujejo na GO ART (imajo različne veščine in jih lahko uporabijo pri ideji izmenjave veščin)

Ali je predlog izvedljiv?

Ključna stvar za uspeh skupnostne delavnice je po mnenju udeležencev komunikacija (promocija med prebivalci). Uporabnike/prebivalce bodo pritegnile vsebine, ki so zato ključne. Udeleženci so izpostavili možne vsebine: popravilnica koles, delavnica za manjša popravila in vzdrževalna stanovanjska dela, pripomočki za pomoč starejšim, orodje za šivanje, za urejanje okolice (obrezovanje, sajenje ...), inštrumenti itn. Poudarili so, da bi bilo treba vprašati ljudi, kakšne so njihove potrebe in kaj bi bilo koristno ter obenem tudi narediti popis veščin in orodja, ki bi ga dali v skupni prostor.

Edini problem, ki so ga izpostavili vsi udeleženci, je neprevzemanje odgovornosti, nezaupanje in individualizem prebivalcev soseske. Obenem poudarjajo, da je težava samo v glavah, tako da objektivnih ovir za tak projekt ni.

Ključno je, da oprema vedno deluje in da je vzpostavljen tudi sistem za izposajo. Zato je pomembno, da se skupaj določijo skrbniki delavnice (delo naj bo pokrito), sodelovanje pa sicer temelji na prostovoljni ravni (vsak lahko nekaj prispeva).

Udeleženci so predlagali tudi možne nadgradnje:

- da je to obenem tudi storitvena delavnica ter izmenjevalnica znanja in storitev (sosedska pomoč) (po mnenju udeležencev ljudje želijo pokazati svojo veščino ostalim)
- organiziranje tečajev, npr. kako nekaj popravimo
- aktivnosti za pomoč starejšim
- urejanje soseske (npr. popravilo skupnih klopic)

En predlog s strani udeležencev je bil tudi, da se najprej vzpostavi skupnostni prostor in ko se ustvari zaupanje, se en del nadgradi v skupnostno delavnico.

6 Sončna elektrarna

Ali je zanimanje/potreba?

Analiza stanja v občini kaže izjemne priložnosti pri izkoriščanju sončne energije. Izkazalo se je, da nekateri deležniki razmišljajo v tej smeri - postavitve skupnostne sončne elektrarne, vendar je ideja kot takšna nekoliko bolj abstraktna od ostalih projektnih predlogov, zato mogočene na prvi pogled ni prepoznana kot tista, okrog katere se osredini zanimanje in potrebe.

Projekt bi imel najmočnejše multiplikativne učinke, če bi sončno elektrarno namestili na javno stavbo, kot je šola. V poznejših fazah je zelo smiselno pričeti razmišljati o večstanovanjskih stavbah ter tudi skupnih garažah. Na ta način se izvede prenos sheme. V idealnem primeru bi šlo za objekt, ki je energetske varčen, v primeru starejšega objekta bi ta moral biti predhodno energetske saniran.

Čistejšo energijo in zmanjšanje CO2 spremljajo tudi številni družbeni učinki, saj je na tovrstne projekte smiselno vezati druge aktivnosti ter mehke vsebine, kot so ozaveščevalne akcije in energetske svetovanje, izobraževanje, polnilnica za elektro avtomobile ipd..

Kdo so možni izvajalci, lokalni partnerji?

Nujno je vključevanje večjega števila raznolikih deležnikov, ki imajo znanje, izkušnje, reference oz. kakšno drugo vrlino, ki je potrebna za vzpostavitev in izvedbo projekta. Obenem na ta način dosežemo razpršitev investicijskih stroškov.

V projekt bi bilo zelo dobrodošlo vključiti občino, GOLEA-o, energetska podjetja (recimo GEN-I, Soške elektrarne, Elektro Primorska), zainteresirane (lokalne) prebivalce, šolo (lahko je osnovna šola ali Center srednjih šol).

Ali je predlog izvedljiv?

Naložbo je mogoče izvesti v obliki zadruga (predstavlja najsmotnejšo izbiro) ali s katerim drugim pristopom, ki vključuje prebivalce, npr. z množičnim financiranjem ob podpori občine ali v sodelovanju z lokalnimi podjetji, ki želijo izkazati družbeno in okoljsko odgovornost. Vsekakor gre torej za sodelovanje več različnih akterjev.

Pri izvedbi bi si lahko pomagali s primerom šole v Kaštel Lukšiču (imajo ustanovljeno energetske zadruga in postavljeno sončno elektrarno), pa tudi z deležniki v Sloveniji, ki imajo ustrezno znanje in izkušnje (ZSFV, Mzi, ...)

Osrednji problem je zagotovitev zadostnih finančnih virov.

Nujna je potreba po podporni shemi oziroma kakšnih drugih spodbudah.